

کلام اکبرام

۱۳۵۱

۱۹۶۰ تا ۱۹۶۸ میلادی

مجموعه گفتارها و مصاحبه‌ها و مقالات سید موسی صدر

این مجله
با حمایت معاونت امور فرهنگی
وزارت فرهنگ و ارشاد اسلامی
تأسیس شده است

مؤسسه فرهنگی تحقیقاتی

گام به گام با امام (جلد ۱)

مجموعه گفتارها و مصاحبه‌ها و مقالات سید موسی صدر ۱۹۶۰ تا ۱۹۶۸ میلادی
به اهتمام یعقوب ضاهر

ترجمه: سید محمد مهدی خلیفه سلطانی و

مترجمان مؤسسه فرهنگی تحقیقاتی امام موسی صدر

بازبینی: برج: حورا صدر

ویرایش: مهدی قربان

نمونه: ی: نه: ی: معین، نسرين قدرتی

گرافیک: خانه: راحی آچا

مدیر هنری: مهر: ی: نس

طراح گرافیک: مهرداد مهسار

صفحه‌آرایی: سهیلا کوهنورد، بهام عمیدی فر

ناظر فنی چاپ: سید محمد فروغی

لیتوگرافی: الماس بهارستان، چاپ: ریس: سبیا صحافی: امیرکبیر

نوبت چاپ: اول، ۱۳۹۶ تیراژ: ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۰۰-۵۶۷۶-۴۷-۱

شابک دوره: ۹۷۸-۶۰۰-۵۶۷۶-۴۶-۴

حقوق چاپ و نشر این اثر برای

مؤسسه فرهنگی تحقیقاتی امام موسی صدر محفوظ است.

تهران، میدان هفت تیر / بالاتر از مسجد الجواد / کوچه شریعتی، پلاک ۱۰، واحد ۲

فکس: ۸۸ ۴۹ ۴۱۶۴ (۹۸۲۱+)

تلفن: ۳- ۸۸ ۴۹ ۴۱۶۲ (۹۸۲۱+)

www.imamsadr.ir / sadr@imamsadr.ir

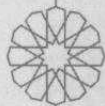

تاریخ	نوع	موضوع	مترجم	صفحه
		سخن ناشر		یازده
		پیشگفتار	مهدی موسوی نژاد	پانزده
		مقدمه	مهدی موسوی نژاد	نوزده
		سرآغاز	علیرضا محمودی	۱
۱۹۶۰		روزنگار سال ۱۹۶۰ میلادی	مهدی فرخیان	۱۱
۱۹۶۰		اسناد سال ۱۹۶۰ میلادی		۱۳
۶۰-۰۳-۰۷	نامه	از آیت الله شیخ مرتضی آل یاسین به سید جعفر شرف الدین	مهدی فرخیان	۱۴
۶۰-۰۹-۱۴	مقاله	محمد پیامبریت شکن	مهدی فرخیان	۱۵
۱۹۶۱		روزنگار سال ۱۹۶۱ میلادی	مهدی فرخیان	۲۱
۱۹۶۱		اسناد سال ۱۹۶۱ میلادی		۲۳
۶۱-۱۲-۲۲	مصاحبه	امام موسی صدر و مأموریت او در لبنان و موضع او در برابر احزاب و آرزوهای جوانان	حمیدرضا شریعتمداری	۲۴
۶۱-۱۲-۳۱	سخنرانی	فعالیت‌های جمعیت احسان و نیکوکاری و خط مشی آن برای آینده	مهدی فرخیان	۲۸

تاریخ	نوع	موضوع	مترجم	صفحه
۱۹۶۲		روزنگار سال ۱۹۶۲ میلادی	مهدی فرخیان	۳۱
۱۹۶۲		اسناد سال ۱۹۶۲ میلادی		۳۵
۶۲-۰۱-۰۰۰	نامه صوتی	دنیا و آخرت از هم جدا نیست		۳۶
		روزنگار سال ۱۹۶۳ میلادی	محمدرضا بهشتی	۴۱
		اسناد سال ۱۹۶۳ میلادی		۴۹
۶۳-۰۱-۰۰۱	گزارش	فعالیت‌ها و برنامه‌های جمعیت احسان و نیکوکاری	مهدی موسوی‌نژاد	۵۰
۶۳-۰۸-۲۱	گفت‌وگوی مطبوعاتی	دیدگاه‌های امام موسی صدر درباره سفرش به اروپا و غرب جهان اسلام	سیلمحمدمهدی خلیفهسلطانی	۵۴
		روزنگار سال ۱۹۶۴ میلادی		۵۷
		اسناد سال ۱۹۶۴ میلادی		۶۳
۶۴-۰۴-۰۰۷	محرانی	تأملی در سفر مرجع شیعیان به مکه	سیلمحمدمهدی خلیفهسلطانی	۶۴
۶۴-۰۷-۰۰۰	سخنرانی	نقد اسلام در زندگی جدید		۷۹
۶۴-۰۸-۱۶	سخنرانی	عرو، حضر، مریم و عمل صالح	سیلمحمدمهدی خلیفهسلطانی	۸۲
		روزنجر سال ۶۵ ۱۴۰۱ ی		۸۵
		اسناد سال ۶۵ میلادی		۸۹
۶۵-۰۱-۰۰۱	سخنرانی	غایب حاضر	سیلمحمدمهدی خلیفهسلطانی	۹۰
۶۵-۰۵-۲۴	سخنرانی	اسلام و فرهنگ قرن بیستم	علی حجتی کرمانی	۹۲
۶۵-۱۰-۲۷	سخنرانی	در جهان امروز کار فردی عقیم است		۱۱۷
۶۵-۱۲-۲۹	گفت‌وگوی مطبوعاتی	برداشت‌های امام صدر از سفر به ایران و عراق	سیلمحمدمهدی خلیفهسلطانی	۱۳۱
		روزنگار سال ۱۹۶۶ میلادی	سیلمحمدمهدی خلیفهسلطانی	۱۳۳
		اسناد سال ۱۹۶۶ میلادی		۱۴۹
۶۶-۰۲-۱۷	صورت‌جلسه	اجتماع نمایندگان شیعه لبنان برای جبران محرومیت این فرقه	سیلمحمدمهدی خلیفهسلطانی	۱۵۰
۶۶-۰۴-۰۰۹	مقاله	عید پاک مسیحی جلوه‌ای از پیروزی حق و جاویدان بودن رسالت الهی	سیلمحمدمهدی خلیفهسلطانی	۱۵۲

تاریخ	نوع	موضوع	مترجم	صفحه
۶۶-۰۵-۳۱	سخنرانی	در پاسداشت آزادی	حمیدرضا شریعتمداری	۱۵۳
۶۶-۰۶-۰۰	مقدمه کتاب	با هانری کرین، خاورشناس بزرگ	علی حجتی کرمانی	۱۵۷
۶۶-۰۷-۲۳	سخنرانی	اسلام، اصالت، معنویت		۱۷۳
۶۶-۰۸-۱۶	کنفرانس مطبوعاتی	شیعیان در لبنان: دردها و امیدها	سیدمحمد مهدی خلیفهسلطانی	۱۸۹
۶۶-۱۰-۰۷	گفت‌وگوی خبری	تأسیس مجلس اعلای شیعیان و هدف‌های آن	سیدمحمد مهدی خلیفهسلطانی	۱۹۷
۶۶-۰۰-۰۰	ست‌نویشته	بررسی وضعیت اجتماعی و اقتصادی شهر صور	سیدمحمد مهدی خلیفهسلطانی	۲۰۰
		روزنگار سال ۱۹۶۷ میلادی	سیدمحمد مهدی خلیفهسلطانی	۲۰۵
		اد سال ۱۹۶۷ میلادی		۲۱۷
۶۷-۰۱-۱۰	سخنرانی	راه خروج انسان از کشاکش نیازهای زمینی و صعود و ارتقاء انسان	سیدمحمد مهدی خلیفهسلطانی	۲۱۸
۶۷-۰۲-۰۸	سخنرانی	اسلام و کرامت انسان	علی حجتی کرمانی	۲۲۲
۶۷-۰۲-۰۰/۱	سخنرانی	تقویت بُعد روحی انسان	سیدمحمد مهدی خلیفهسلطانی	۲۳۷
۶۷-۰۲-۰۰/۲	سخنرانی	سیره و روش پیامبر و ائمه	سیدمحمد مهدی خلیفهسلطانی	۲۴۰
۶۷-۰۲-۰۰/۳	سخنرانی	دین مجاهدان را حفظ می‌کند		۲۵۱
۶۷-۰۵-۱۵	سخنرانی	ابعاد اجتماعی اسلام	سیدعطاءالله افتخاری	۲۶۱
۶۷-۰۵-۱۶	صورت‌جلسه	بحث و بررسی طرح قانون ساماندهی امور شیعیان لبنان	سیدمحمد مهدی خلیفهسلطانی	۲۷۲
۶۷-۰۷-۲۶	پیام	شکست ماه ژوئن و راه‌های پیروزی	سیدمحمد مهدی خلیفهسلطانی	۲۹۰
۶۷-۰۸-۲۹	سخنرانی	وحدت ملی و همزیستی مسیحیان و مسلمانان	سیدمحمد مهدی خلیفهسلطانی	۲۹۴
۶۷-۰۹-۰۰	مقدمه کتاب	تاریخ جباغ؛ گذشته و حال	سیدمحمد مهدی خلیفهسلطانی	۲۹۵
۶۷-۱۱-۲۱		قانون ساماندهی امور شیعیان پس از تعدیل	مجید مرادی	۲۹۷
۶۷-۱۲-۰۹	سخنرانی	جلوه‌هایی از تمدن ما		۳۰۴

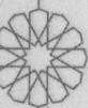
تاریخ	نوع	موضوع	مترجم	صفحه
۶۷-۱۲-۱۹	مقدمه کتاب	داستان علم و دین	علی حجتی کرمانی	۳۱۹
۶۷-۱۲-۲۵		قانون ساماندهی امور شیعیان در لبنان	مجید مرادی	۳۳۱
		روزنگار سال ۱۹۶۸ میلادی	سیلمحمدمهدی خلیفهسلطانی	۳۳۷
		اسناد سال ۱۹۶۸ میلادی		۳۴۵
۶۸-۰۱-۰۱	سخنرانی	نفات شب قدر	سیلمحمدمهدی خلیفهسلطانی	۳۴۶
۶۸-۰۳-۰۲	سخنرانی	دین در جهان امروز		۳۵۵
۶۸-۰۵-۱۹	سخنرانی	هیچ پیشرفت و تمدن و آموزش و پرورش جز با فداکاری به دست نمی آید.	احمدناظم	۳۶۸
۶۸-۰۹-۱۷	سخنرانی	انسان: کوشش و دهش	علی حجتی کرمانی	۳۷۱
۶۸-۰۹-۲۲	سخنرانی	فاطمه فصلی از کتاب رسالت	علی حجتی کرمانی	۳۷۸
۶۸-۱۲-۱۷	سخنرانی	کتاب به مقاومت فلسطینی فريضة‌ای دینی و انسانی	علی حجتی کرمانی	۳۹۶
۶۸-۱۲-۱۹	سخنرانی	امام علی علیه السلام بار راستین سنجش	سیلمحمدمهدی خلیفهسلطانی	۴۰۱

او آن دانشمند مجتهد، اندیشمند، فقیه گفت‌وگومدار، مباحثه‌گر، باریک‌بینی است که در ارائه راه حل مسائل پیچیده علمی مجاب‌کننده، حقه‌دار، برجسته است، همو که دانش و معارفش را از محضر بزرگ‌مردان - اعلی الله مقامهم الشریف - کذب کریم است.

او آن دانشمند یگانه است که از همان گاه نخست در پی ارتقای سطح آگاهی اسلامی مردم بود، چندان که از سوداگری با دین در راه دنیا جلوگیری کند. از اسلام الهی برای خدمت به انسان و جامعه سازد. او آن مجاهد نمونه بی‌نظیر است که ژرفای حوادث لبنان را کاویده و آزموده است؛ چه آن چالش‌ها که تمامیت ارضی این کشور را تهدید می‌کند و در دولت نجاشی و در «لبنان» جلوه‌گر است و چه آن چالش‌ها که بر گستره جامعه او خیمه زده و جلوه‌گاه آن محرومیت و سوداگری نظام مبتنی بر پایه فرقه‌گرایی سیاسی است. او کوشید تا محرومیت را از وضعیتی ایستا به جنبشی فعال در جهت عدالت و برابری و حقوق بشر تبدیل سازد، با مشارکت در هر زمینه‌ای که حیات دولت و جامعه را می‌سازد. در این وقت آن را به تمامی استیفا می‌کند. او مجلس اعلای شیعیان لبنان را تأسیس کرد تا از تضییع منافع و حقوق شیعیان جلوگیری کند و بنیاد و بنای برابری شیعیان با دیگر فرقه‌های لبنان را نیک بنشانند. او جنبش محرومان و امل (أفواج مقاومت لبنانی) را تأسیس کرد تا نشان دهد که این جنبش لبنانی‌ها به سوی آینده بهتر است و تا تجاوزهای اسرائیل را دفع و از حاکمیت ملی لبنان در زمین و دریا و هوا حفاظت کند.

او برای همه مسائل مطرح لبنان راه حل‌هایی ملی عرضه داشت. نخست خواستار لغو فرقه‌گرایی سیاسی شد و تأکید کرد که لبنان وطن ابدی همه لبنانی‌هاست. با هرگونه تضییع حقی از ثروت لبنان و خاک لبنان در برابر دشمن مخالفت ورزید و خواستار رشد و توسعه مناطق روستایی و بازتولید نظام سیاسی کشور مطابق

قانون انتخاباتی سراسری شد و در پی تفکیک وکالت از وزارت بود تا از کمرنگ شدن دموکراسی جلوگیری کند و زمینه تقویت پارلمان را در نظارت بر دولت و بازخواست آن فراهم سازد. او همواره بر اصلاح نظام اداری و توسعه مسئولیت‌های قوه مقننه و اشتغال آن بر برنامه‌ریزی برای آینده تأکید داشت. بر تأسیس وزارت امور مهاجران و کشف ثروت‌های طبیعی زمینی و دریایی لبنان و محافظت از آب‌های جاری لبنان و سرمایه‌گذاری در آن‌ها، خاصه رودخانه لیطانی، نیز تأکید می‌کرد. همچنین، خواستار ساختن سدی هشتصد متری و آبیاری کرانه جنوبی رودخانه لیطانی بود. خواسته دیگر او تأسیس شبکه‌ای از مؤسسات آموزشی در تمامی مناطق محروم و اهتمام به محرومان در ارتفاعات و بقاع و عکار و حومه شهرها بود.

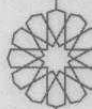
به مسئله فلسطین عنایتی خاص داشت، به این اعتبار که «اسرائیل شر مطلق است و همکاری با آن حرام است.» به تأیید مهمت مردم فلسطین اهتمام داشت و خواستار آن بود که کشورهای عربی و اسلامی در برابر گرایش اسرائیل به برتری‌سازی، از جمله تلاش برای یهودی‌سازی قدس و تجاوز به مقدسات اسلامی و در صدر آن‌ها مسجد الاقصی و نیز تجاوز به مقدسات مسیحی و در رأس آن‌ها کلیسای قیامت، موضعی محکم اتخاذ کنند.

او از منادیان وحدت اسلامی است. از مراجع دینی اسلام در الأزهر و نجف و قم درخواست داشت که مسئولیت‌پذیر باشند و میان مذاهب اسلامی و سنت ایجاد و از تفرقه جلوگیری کنند و با اقدامات دشمن برای فتنه‌افکنی میان مسلمانان به مقابله برخیزند. او سرتاسر کشورهای عربی رفت، خاصه به قاهره و دیدار از الأزهر و سفر به عربستان سعودی، تا از اندیشه وحدت اسلامی حمایت کند.

او همواره برای گسترش همکاری‌های اسلامی در زمینه‌های مشترک تلاش می‌کرد، خصوصاً در زمینه امنیت قومی که اسرائیل و جهان‌خواران غربی آن را تهدید می‌کردند. از توافقی‌نامه‌های دفاع مشترک اسلامی و به‌طور ویژه از طرح‌های توسعه مشترک اسلامی حمایت می‌کرد و تأکید داشت که باید از پایداری نمونه منحصربه‌فرد لبنان که از شیوه هم‌زیستی حکایت دارد، نیز استفاده و تقویت مقاومت جنوب لبنان و همه لبنانیان در برابر جنگ‌های اسرائیل حمایت و دفاع کرد.

در سطح بین‌الملل، او را شخصیتی باهوش، اهل گفت‌وگو، فرهیخته و با آگاهی از کتاب‌های آسمانی می‌شناسند. در راه انسان در سرتاسر جهان، خاصه در مشرق، از کلیساهای شرق و غرب و ملت‌کان دیدار کرده است، زیرا انسان را ثروت اصلی جهان، نه فقط لبنان، می‌داند.

نه ما می‌توانیم و نه هیچ‌کس دیگر که امام موسی صدر را نیک بشناسیم. آنچه گذشت، مختصری از شخصیت منحصربه‌فرد اوست. نظام سیاسی جهان عرب توانست مواضع و حرکت پویای این شخصیت را تاب بیاورد و هم از این رو، از طریق دامی که نظام منحل قذافی گسترده بود، به ربودن او در ۳۱ اوت ۱۹۷۸ اقدام کرد. امروزه، جهان اسلام و جهان عرب تاوان ربودن و غیاب این شخصیت انسانی و اسلامی را می‌دهد؛ شخصیتی که اندیشه و راهش در برخورد با تروریسم اسلام‌نماینه دربردارنده ویرانگری که در پهنای بلاد اسلام منتشر است، پیشرو بود. او نظام‌های سیاسی عربی و جهانی را از بافتن طناب دارشان با دست خود برحذر می‌داشت، کاری که از طریق کمک‌های مالی و تسلیحاتی به گروه‌های تروریستی، و نیز چشم‌پوشی

از پیوستن افراد و رسیدن امکانات به آن‌ها از طریق مرزهای ملی و منطقه‌ای و قاره‌ای، صورت می‌گرفت. امیدواریم که ترجمه این مجموعه به زبان فارسی انگیزه‌ای برای ترجمه آن به زبان‌های عمده دنیا باشد تا بشر به تمامی از برخی راه‌حل‌ها که این امام برای شکوفایی انسان پیشنهاد کرده است، باخبر شود. و در پایان، خطاب به تو می‌گوییم ای امام و ای سید ما. این میراث برجامانده از تو طبله عطار است که از پراکندن رایحه و شمیم خوش بر راه نورانی تو دمی باز نمی‌ایستد و پویندگان و مشتاقان بیمودن این راه را همراه و راهنما خواهد بود، و سفر، آن اشتیاق بی پایان، تصویر چهره توست نقش بسته در هر ذهن و مخیله‌ای، و آوای توست آن رؤیایی که در هر سو طنین افکنده است. تویی رایت عزت و کرامت که همواره در اهتزاز، به ترنم نسیم آرزوها و وعده‌هایی که دیر نباید و به حقیقت گراید، ای همیشه حاضر در میان ما، و ای همواره بازآیند ه سوی ما.

نبیه بری

بیروت

فروردین ۱۳۹۶ / مارس ۲۰۱۷

www.ketab.ir